

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ: กรณีศึกษาด้านผู้บริหารสถานศึกษา Education Reform for National Security: Case Study of School Administrators

บทความวิจัย

วันที่รับบทความ: ๐๙ ส.ค.๖๒
วันที่แก้ไขบทความ: ๐๓ ก.ย.๖๒
วันที่ตอบรับบทความ: ๑๐ ก.ย.๖๒

หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๔ กลุ่มที่ ๒ *
The Security Psychology Curriculum
for School Administrators in an Office of
the Basic Education Commission Class 4 group 2 *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางบูรณาการ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๑๕ ราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาด้านคุณลักษณะ ด้านทักษะ ด้านบทบาท และด้านคุณธรรม จริยธรรม

๒. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี ในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา ด้านคุณลักษณะ ด้านทักษะ ด้านบทบาท และด้านคุณธรรม จริยธรรม

๓. แนวทางบูรณาการการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ควรมีแนวทางในการดำเนิน ดังนี้

ด้านการพัฒนาระบบการสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา โดยปรับหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสรรหาและคัดเลือก เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และสามารถทำงานได้รอบด้าน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

* E-mail: army.n36@gmail.com

ด้านการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่ดี มีสมรรถนะ และมีทักษะความสามารถในด้านการบริหารจัดการ การบริหารความเปลี่ยนแปลง การจัดระบบและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ใช้การวิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านการประเมินสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพัฒนาแบบการประเมินสมรรถนะ และประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาแนวใหม่

คำสำคัญ: การศึกษา, การปฏิรูป, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความมั่นคงของชาติ

Abstracts

This research has a purpose to study the problems of national education reform The school administrators, study the ways of education reform for national security for the school administrators and to propose an integrated approach to education reform for the national security of the school administrators

This research is qualitative research consisting of documentary research and in-depth interview. Key informants are experts, academics, and stakeholders 15 peoples by purposive sampling. Data analysis is a content analysis and examination of triangles (Triangulation)

The results showed the following

1. State of education reform problems for the national security of the school administrators found that school administrators have problems. Aspects of skills in roles, morals and ethics

2. Guidelines for educational reform for the national security of the school administrators found that good school administrators in the 21st century should have features that affect education reform. Aspects of skills in roles and morals and ethics

3. Integrated approach Education reform for the national security of the school administrators found that there should be a way to proceed as follows

In the development of recruitment and selection systems for school administrators by adjusting the rules and methods regarding recruitment and selection In order to acquire the management of the place with the knowledge, skills, experience, and the ability to work in all aspects effectively sustainable effectiveness for the development of school administrators by focusing on the development of good features, performance and have skills in management change management system and operation according to role use research and innovation Is a tool for school management in the evaluation of school administrators' performance by developing a model for assessing the performance and efficiency of new school administrators

Keywords: Education, Reform, School Administrators, National Security

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อมารองรับการขยายตัว

ด้านเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมชุมชน ทั้งด้านความคิด วัฒนธรรม เจตคติและค่านิยมต่าง ๆ ดังนั้น ทุกประเทศจึงต้องเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สอดคล้องกับที่ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ (๒๕๕๙) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงได้กำหนดนโยบายด้านการปฏิรูปการศึกษา เพราะเชื่อว่า การศึกษาคือการสร้างคน นโยบายการปฏิรูปการศึกษานั้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสำคัญของการศึกษาถือเป็นเครื่องมือเปลี่ยนประเทศได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐)

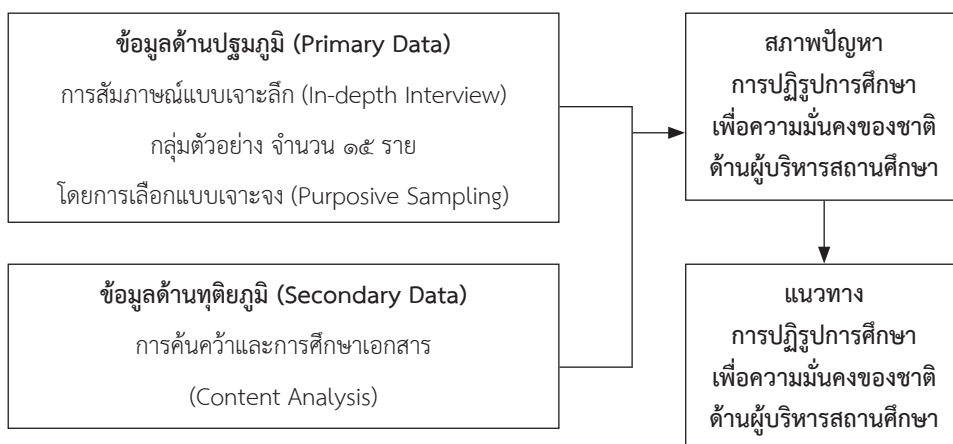
การปฏิรูปการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฝ่ายวิชาการ, ๒๕๔๖, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓, ๒๕๕๓) กำหนดนี้ โรงเรียนหรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งในด้านการประสานงานกับชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ เอกชน องค์กร เอกชนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและส่งเสริมความ

เข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน รวมทั้งต้องประสานงานในการระดมทรัพยากร และการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินจากองค์กรเอกชน ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้จัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาท และต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๖) (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒) จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปใช้เป็นฐานในการปฏิรูปด้านผู้บริหารการศึกษาของไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา
๓. เพื่อเสนอแนวทางบูรณาการ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่

๑) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ที่เกี่ยวกับคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และแนวคิดเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำองค์กรโรงเรียน ในศตวรรษที่ ๒๑

๒) กระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ประธาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครู โดยดำเนินการ กระบวนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random) ประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ จำนวน ๑๕ ท่าน ได้แก่ ๑) นักวิชาการ จำนวน ๓ ท่าน ๒) ผู้บริหาร การศึกษา จำนวน ๓ ท่าน ๓) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓ ท่าน ๔) ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓ ท่าน และ ๕) ครูเชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) นั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการ ร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) สังเคราะห์ แนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในระหว่างดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสะท้อน (Reflecting) ในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินการ กระบวนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัย เชิงคุณภาพมีความแกร่งและแม่นยำ (Rigor) เพื่อให้ กระบวนการวิจัยครั้งนี้มีความเข้มข้น (Intensive Process) มากยิ่งขึ้น รวมทั้งคณะผู้วิจัยจะได้ดำเนินการกระบวนการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ ร่วมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการ วิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถ นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการนำเสนอแนวทางการบูรณาการการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษาด้านผู้บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ ประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview Guide) โดยมีการออกแบบโครงสร้าง ของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง ในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ปัญหาการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความ มั่นคงของชาติ กรณีศึกษาด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความ มั่นคงของชาติ กรณีศึกษาด้านผู้บริหารสถานศึกษา

คุณภาพของเครื่องมือ

ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว มาดำเนินการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ในเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา

ครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้างและภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล (สมคิด, ๒๕๓๘, ๓๔) ตรวจแก้ไข และทำการปรับปรุงพัฒนาให้ถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อหา ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูเชี่ยวชาญการศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อที่จะนำเสนอสภาพปัญหาหรือข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการปรับปรุงครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ในการส่งผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ ๑ สภาพปัญหาการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อจำกัดและสภาพปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐, ปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหา, ๒๕๕๘, Kriengsak Chareonwongsak, 2007) ดังนี้

ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีคุณลักษณะ หรือมีคุณลักษณะที่เป็นข้อจำกัด เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำในการบริหาร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เจตคติที่ดีต่อการบริหารจัดการศึกษา การกล้าตัดสินใจ การไวต่อข้อมูล ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์ และการสร้างสรรค์ผลงาน ความเป็นนักประสานงาน การทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค การยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีทักษะ หรือมีทักษะที่เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับความเป็นนักแก้ปัญหา และละเอียดต่อการแก้ปัญหา การเป็นนักวิเคราะห์สถานการณ์ การเป็นนักคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การทำงานแบบสั่งการ การเป็นนักสื่อสาร การประสานงาน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ไม่กล้าตัดสินใจเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ หรือทักษะมนุษย ความสามารถในการสั่งการให้บุคคลหรือชั้นนำให้บุคลากรในองค์กรทำงานเป็นทีม การระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการจัดการศึกษา การพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น

ด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีบทบาท หรือมีบทบาทที่เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้นมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา การประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษา การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้า การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการตอบสนองนโยบายของรัฐ การนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนา การแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการ การใช้แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา การสนับสนุนงานด้านวิชาการ การสร้างขวัญ กำลังใจ และสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น

ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม หรือมีพฤติกรรมที่เป็นข้อจำกัดด้านคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อผู้อื่น ความเสียสละ ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

การเอาใจเปรียบเพื่อนร่วมงาน ความยุติธรรม การวางตัวเป็นกลาง ความรัก ความห่วงใย ต่อเพื่อนร่วมงาน การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การมองโลกในแง่ดี การยึดระบบคุณธรรมในการบริหาร การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ การนำมาตรฐานตามกรอบของศตวรรษที่ ๒๑ มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาผู้ร่วมงาน เป็นต้น

ตอนที่ ๒ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้อง และจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะ ทักษะ บทบาท และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา (สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ๒๕๖๐, เสกสรรค์ ไซเอ้อ, ๒๕๕๖, เสวียง พาทอง, ๒๕๔๘, สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๖๑, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๖, ธนิตา เลหาภิชาติชัย, ๒๕๖๐, กระทรวงศึกษา, ๒๕๓๘) ดังนี้

ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีคุณลักษณะ หรือมีคุณลักษณะเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสารและเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นนักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก การเป็นต้นแบบที่ดี การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีทักษะเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจ ผลสัมฤทธิ์ มนุษย์สัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรม

ด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรและการสอน การกำหนดตารางการปฏิบัติงาน การสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการพัฒนาครู และบุคลากร การประชาสัมพันธ์ การประสานสัมพันธ์กับชุมชน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสำหรับตนเอง คุณธรรม จริยธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหาร คุณธรรม จริยธรรมสำหรับสังคม (สมชาย ไตรรักษา, ๒๕๔๘)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหรือจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๙) ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด โดยแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเทคนิควิธีในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านความรู้ ความเข้าใจ

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเอง ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ อาทิ บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตรรวมทั้งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและบูรณาการหลักสูตร ทฤษฎีในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Assessment) ด้านจิตวิทยา การบริหารจัดการภาคีฐานแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านวัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อประชาชน เป็นต้น

๒. ด้านทักษะ

ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะความชำนาญในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ การส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มนักเรียน ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูจัดทำและใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio) การประเมินระดับความรู้และระดับการพัฒนาของผู้เรียน การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ การส่งเสริมให้ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำแนวใหม่ เป็นต้น

๓. ด้านเทคนิควิธี

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคนิควิธีที่สำคัญ เช่น

- ใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

- เทคนิคในการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

กระบวนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษานี้ อาจใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเข้ารับการอบรม/สัมมนา หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ รวมทั้งการไปศึกษาดูงาน เป็นต้น

กล่าวสรุปได้ว่า แนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดความมั่นคงนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาพึงต้องพัฒนาตนเอง บุคลากรในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในชุมชน: เพื่อให้องค์กรหรือ

สถาบันสังคมต่าง ๆ นั้น ทราบถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคล เงินทุน และทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

๒. การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้: ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องจัดทำระบบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลของชุมชน/ท้องถิ่นสำหรับใช้ในการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นการสร้างระบบเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

๓. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคิด/วางแผน และเริ่มดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอย ให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพักผ่อน และการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

๔. พัฒนาและปรับปรุงสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้: ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องผลิต/จัดหา/พัฒนาหรือปรับปรุงสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ทันสมัย พร้อมใช้งานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

๕. ออกแบบการจัดแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน: ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องออกแบบจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด มุมอ่านหนังสือ ห้องค้นคว้า ห้องปฏิบัติการที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้าไปใช้ประโยชน์ แสวงหาความรู้ ได้อย่างรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย

๖. ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป ให้มุ่งเน้นผลงานเป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การมีส่วนร่วม (Participation) และความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ (Accountability)

๗. เตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา: การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบต่อจัดการศึกษา เพื่อที่จะเป็นหลักประกันให้กับสังคม/ชุมชน เชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีกระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ ๓ แนวทางบูรณาการ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐) ต้องมุ่งเน้น ๓ ประการ คือ ๑) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา ๒) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อต่อยอด และ ๓) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อไปสู่จินตนาการใหม่ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ (เสกสรรค์ ชัยเอื้อ, ๒๕๔๖, ทองหล่อ เดชไทย, ๒๕๔๔, สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๖๑, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒) ดังนี้

๑. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างคน คนสร้างชาติ

๑) เปลี่ยนแนวคิดจาก “เรียนไปทำงานทำ” ไปสู่แนวคิดใหม่ “วันแรกที่เรียนก็ไต่งานทำแล้ว”

๒) เปลี่ยนแนวคิดจากค่าตอบแทนตามใบปริญญาไปสู่ตอบแทน ตามความสามารถและเชี่ยวชาญ

๓) เปลี่ยนแนวคิดจากการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่ภายในห้องเรียน แต่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านคนในสังคม

๔) พลเมืองสร้างมูลค่า-มีรายได้-เสียภาษี-ลดความเหลื่อมล้ำ = สร้างชาติ

๒. การกระจายอำนาจ

“อำนาจไม่สามารถสั่งให้เกิดคุณภาพการศึกษาได้ แต่อำนาจอำนวยความสะดวกให้เกิดคุณภาพการศึกษาได้” ต้องกระจายอำนาจการบริหารวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๖)

๑) ปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ Regulator & Operator

๒) สลายกำแพงกันของอาณาจักรขององค์กรทางการศึกษาเป็นพื้นที่ทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน ประสานทุกภาคส่วน ปรับโครงสร้างให้เหมาะสม

๓) การกำกับดูแล ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ตามมาตรฐานของชาติและมาตรฐานของผู้ประกอบการ

๔) บทบาทหน้าที่ในการวิจัยระบบการศึกษา และสร้างหลักประกันคุณภาพการศึกษา

๕) กระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอิสระ และรับผิดชอบต่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด แยกบทบาทระหว่างฝ่ายควบคุมและกำกับ (Regulator) กับฝ่ายปฏิบัติ (Operator) ออกจากกัน ให้ชัดเจน ระบบที่รวมอำนาจไว้ส่วนกลางมากเกินไป เป็น

ช่องทางให้มีการแสวงหาผลประโยชน์ ขาดระบบติดตาม ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การสร้าง ความรับผิดชอบ (Accountability) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้โรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อผู้ปกครองและนักเรียน แต่โรงเรียนต้องเป็นอิสระในการบริหารจัดการด้วย

๓. การปรับปรุง แก้ไข ยกเลิก ยกร่างกฎหมาย เพื่อให้กระบวนการปฏิรูปการศึกษาต่อเนื่อง เป็นกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในอนาคต

๑) Master Plan การปฏิรูปการศึกษาของชาติ ต้องไม่เปลี่ยนแปลงตามฝ่ายการเมือง

๒) ต้องมีกลไกกำกับควบคุม และมีอำนาจติดตาม ประเมินผลให้ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามแผนแม่บท หากจะเปลี่ยนแปลงต้องมีการวิจัยอธิบาย ชี้ชัดเจน เป็นที่ยินยอมของสาธารณะ

๓) ต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่อิสระจากฝ่ายการเมือง แต่เป็นกลางทางการศึกษาที่สังคมยอมรับในทางวิชาการ

กล่าวสรุปผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาท และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (ภาพพจน์ แก้วอินทร์, ๒๕๕๙) สภาพปัจจุบันพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อจำกัดและสภาพปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อปฏิรูปการศึกษาหลายประการ การวางยุทธศาสตร์ที่รัดกุม และการพัฒนาด้านคุณลักษณะทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษา การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพลังสำคัญไปสู่การปฏิรูปการศึกษาของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นเพื่อแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาต่อยอด และเพื่อไปสู่มีมติความเป็นผู้บริหารยุคใหม่ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบการสรรหาและคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา โดยปรับหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสรรหาและคัดเลือก เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และสามารถทำงานได้รอบด้าน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

๒. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่ดี มีสมรรถนะและมีทักษะความสามารถในด้านการบริหารจัดการ การบริหารความเปลี่ยนแปลง การจัดระบบและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ใช้การวิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม นำไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑

๓. การประเมินสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพัฒนาแบบการประเมินสมรรถนะ และประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาแนวใหม่

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

๑.๑.๑ ควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๑.๒ ควรเตรียมพร้อมรับการปฏิรูปการศึกษา ด้านคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม

๑.๒ สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๑ ควรยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑.๒.๒ ควรให้บุคคล องค์กรทุกภาคส่วน
มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๑.๒.๓ ควรกระจายอำนาจด้านการบริหาร
จัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล
บริหารทั่วไป ให้สถานศึกษารับผิดชอบโดยอิสระ

๑.๒.๔ ควรตรวจสอบความรับผิดชอบ
ตามบทบาทหน้าที่

๒. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลการบริหาร
สถานศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละระดับ เพื่อศึกษา
ถึงแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
ได้มาตรฐาน ซึ่งแนวทางที่ได้กล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ในการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนา
ปรับปรุงต่อไป

๒.๒ ควรศึกษาถึงองค์ประกอบของการปฏิรูป
การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๓ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสร้างแบบ
ประเมินสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑
ด้านสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผลการประเมิน
ดังกล่าว นำไปสู่รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ และประสิทธิภาพ
ของผู้บริหารสถานศึกษาแนวใหม่

๒.๔ ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรค
ต่อการปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละระดับ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๖). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (๒๕๕๐). แนวทางการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว

_____. (๒๕๕๒). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวาน
กราฟฟิค จำกัด.

คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (๒๕๕๙). ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙). กรุงเทพฯ.
ทองหล่อ เดชไทย. (๒๕๕๔). การบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ. (พิมพ์ครั้งที่ ๔). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
ธนิดา เลหาภิชาติชัย. (๒๕๖๐). คุณลักษณะของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ๓. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๑๕(๒), ๑๕๘-๑๗๑.

ปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหา. (๒๕๕๘). สืบค้นเมื่อ ๒ เมษายน ๒๕๖๐, จาก <http://5441881153.blogspot.com/2015/04/blog-post.html>

ฝ่ายวิชาการ. (๒๕๕๖). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๕. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์เดอะบุคส์.

ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๓). เล่มที่ ๑๒๗. ตอนที่ ๔๕ ก. หน้า ๑-๓.

ภาณุพงษ์ แก้วอินทร์. (๒๕๕๙). การบริหารสถานศึกษาตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของโรงเรียน
มัธยมศึกษา กลุ่มดอยอ่างขาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๔. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. กรุงเทพฯ.

- มีศิลป์ ชินภักดี. (๒๕๕๖). การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. (๒๕๖๑). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย. ใน ยุติ ศาดการณีกัล (บ.ก.), *ประชุมเวที Think Tank เรื่องนโยบายการปฏิรูปด้านการศึกษาของไทย: ปฏิรูปตรงไหน ปฏิรูปอย่างไร* (หน้า ๑-๘). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างสรรค์ปัญญาสาธารณะ
- เสวียง พาทอง. (๒๕๔๘). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความสามารถทางวิชาการแก่ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธศาสตร์ เขต ๒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- สมคิด พรหมจ�. (๒๕๓๘). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียน เรื่อง คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: ประชาชน จำกัด
- สมชาย ไตรภัก. (๒๕๔๘). “หลักการบริหาร,” หลักการและแนวคิดในการบริหารสมัยใหม่. สืบค้นเมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.stou.ac.th/Thai/Grad_Stdy/schools/shs/DOC/no1/no1-1.doc
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๙). *สภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ จะปฏิรูปการศึกษาไทยอย่างไร ให้ทันโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: ดีการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๖๐). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (๒๕๖๐). รายงานการประชุมวิชาการ (PROCEEDINGS). *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๘: ทิศทางการพัฒนางานวิจัยที่ยั่งยืน* (หน้า ๑-๒๗๕). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- เสกสรรค์ ไชยเอื้อ. (๒๕๔๖). *วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่ว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษาระดับสถานศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- Kriengsak Chareonwongsak. (2007). *วิเคราะห์ ๕ ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย*. สืบค้นเมื่อ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๙, จาก <http://www.kriengsak.com/node/1040>